

למורה:

עדיף לסדר את הכיתה בצורת ח' בשביל שיהיה מקום לפעילויות השונות במהלך השיעור.

נושאי השיעור:

- דיני עבודה בסיסיים
- מה מותר למעסיק ומה אסור
- עצמאי / שכיר
- אבטלה

ציוד נדרש לשיעור:

- להצגת המצגת: מחשב עם חיבור לאינטרנט, מקרן, רמקולים (מומלץ- להקרנת סרטון)

למורה: (2 דקה)
שאל את התלמידים:

אסוף תשובות ואמור: באופן כללי, אסור על פי חוק להעסיק עובדים יהודים בשבת, חוץ ממקומות שיש להם היתר לעשות זאת- ובמקומות אלו, מעסיק חייב לשלם שכר בגובה 150% בשבת. ז"א שאם השכר שלכם הוא 30 שקלים לשעה, בשבת תקבלו 45 שקלים לשעה.

שאל: האם ידעתם שהחוק אוסר על העסקת בני נוער בשבת? (גם למקומות עם היתר) אמנם לא כל המעסיקים אכן פועלים לפי חוק זה אבל הקנס המוטל על מעבידים שמעסיקים בני נוער בשבת הוא גבוה מאוד. בשיעור זה אנו נדבר על זכויותיכם כעובדים בכלל וכבני נוער עובדים בפרט.

הרחבה למורה:

כיום, לכ-400 חברות שונות בישראל יש 504 אישורים עבור העסקת עשרות אלפי עובדים בשבת. כל היתר ניתן לשנה עד שנתיים, ואמור להתחדש עם סיומו. הבקשה אמורה להיות מוגשת למשרד הכלכלה כשהיא מפרטת בבירור מדוע יש לאשר לחברה המשך העסקה גם ביום המנוחה. בדרך כלל, מדובר בחברות בעלות פסי יצור שעובדים 24/7, חברות בטחוניות, או חברות שנותנות שירות קבוע לציבור.

למורה:

פעילות חידון אמריקאי בקבוצות:

מטרת הפעילות: התלמידים ילמדו את חוקי העבודה וזכויות נוער עובד

ציוד נדרש: טושים, דפים (אפשר גם דפי מחברת)

מהלך הפעילות: חלקי את הכיתה ל-3 או 4 קבוצות. בכל סבב תוצג שאלה אמריקאית על הלוח. לקבוצות יהיו 30 שניות לכתוב על דף את התשובה הנכונה לדעתם. כל תשובה נכונה מזכה את הקבוצה ב-5 נק'. כל שאלה תלווה אחריה בשקף הסבר על אותו נושא. סה"כ 10 שאלות בחידון.

שאלה 1: מאיזה גיל מותר להתחיל להעסיק נוער?

- א- גיל 15
ב- במהלך השנה מגיל 16 ובחופשים מגיל 14
 ג- בקיבוץ החל מגיל 13 ובעיר מגיל 15
 ד- בנים מגיל 14, בנות מגיל 15, רק בחופשים

מעל גיל 16 ניתן לעבוד במהלך שנת הלימודים, לאחר שעות הלימודים

בגילאים 14-15 ניתן לעבוד בחופשים בלבד

אסור למעסיק להעסיק עובד מתחת לגיל 14!

למורה: (3 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשריות.
 לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.
אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה הנכונה היא ב. הגיל הראשוני בו ניתן להתחיל לעבוד הוא 14. אך בגילאי 14-15 ניתן לעבוד בחופשים בלבד! זאת אומרת, לא בזמן תקופת הלימודים. החל מגיל 16 ניתן לעבוד במהלך שנת הלימודים, אם העבודה לא באה במקום הלימודים, זאת אומרת, לאחר שעות הלימודים.

המרכז לצמיחה פיננסית
בנק הפועלים

שאלה 2:
תוך כמה זמן על המעסיק למסור לעובד
הודעה על תנאי העבודה?

א- שבוע
ב- חודש
ג- שבוע אם העובד מתחייב להישאר חצי שנה, חודש אם לא.
ד- אין זאת חובה למסור הודעה כזו

למורה: (1 דק')
חשוף את השאלה ואת התשובות האפשריות.
לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.
אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה היא א'. (הסבר מפורט בשקף הבא)

חוק הודעה לעובד

חוק הודעה לעובד נועד להבהיר לכם, כעובדים, את מסגרת העבודה ואת הזכויות והחובות שלכם.

המעסיק חייב למסור לעובד טופס המפרט את :

- זהות המעסיק והעובד
- תאריך תחילת העבודה
- משך תקופת העבודה
- עיקרי התפקיד
- פרטי הממונה הישיר שלכם
- גובה השכר לשעה
- אורכו של יום העבודה ושל שבוע העבודה

למורה: (2 דק')

הסבר: על המעביד חל חוק הודעה לעובד. המעסיק חייב למסור לעובד טופס המפרט את הפרטים הבאים:

זהות המעסיק והעובד, תאריך תחילת העבודה, משך תקופת העבודה, עיקרי התפקיד, פרטי הממונה הישיר שלכם, גובה השכר לשעה, אורכו של יום העבודה ושל שבוע העבודה.

שאלה 3:
האם עובד צריך לקבל החזר כספי עבור הנסיעה לעבודה?

א- צריך לקבל החזר עבור כיוון אחד בלבד
ב- לא. עלות הנסיעה היא על חשבון העובד
ג- כן אם העובד גר במרחק של לפחות 500 מטר ממקום העבודה
ד- כן, אבל רק אם השתמש בתחבורה ציבורית

המעסיק שלכם מחויב לשלם לכם את הוצאות הנסיעה, גם אם אתם לא משתמשים בתחבורה הציבורית, אם סיימתם לעבוד אחרי סיום שעות הפעילות של התחבורה הציבורית, על המעסיק לדאוג להסעתכם הביתה.

למורה: (3 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשרויות.

לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.

אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה היא ג'. כל עובד שגר מעל 500 מטר ממקום העבודה זכאי להחזרי נסיעות, גם אם הוא הלך ברגל, נסע באופניים, באוטו של ההורים. אם סיימתם לעבוד אחרי סיום שעות הפעילות של התחבורה הציבורית, על המעסיק לדאוג להסעתכם הביתה.

שאלה 4:

מה גובה הקנס שנותנים לעובד ששבר משהו?

- א- חצי מהסכום של מה ששבר
- ב- עשרה אחוז מהמשכורת החודשית של העובד ששבר
- ג- כמה שהעובד והמעסיק מסכימים ביניהם
- ד- אסור להוריד לעובד קנס מהשכר

למעסיק אסור להוריד קנסות מהשכר בכלל!

למורה: (2 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשרויות.
לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.
אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה היא ד'. אם אתם עובדים למשל במסעדה, ושברתם צלחת, למעסיק אסור להוריד קנסות מהשכר שלכם בכלל!

המרכז לצמיחה פיננסית
בנק הפועלים

שאלה 5:
כמה משמרות התלמדות שלא מקבלים עליהן
שכר צריך לעשות?

א- אחרי 3 משמרות התלמדות צריך כבר לקבל שכר
ב- אחרי 5 משמרות
ג- תלוי במקום העבודה ובגיל העובד
ד- אין דבר כזה לעבוד בלי לקבל שכר

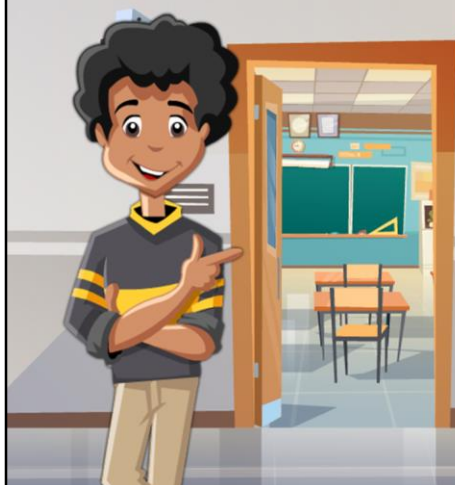
על כל עבודה צריך לשלם!
גם על התלמדות, על ישיבות עבודה, ועל הכנות לעבודה.
גם אם בתום ההתלמדות הוחלט שלא להעסיק את העובד

למורה: (3 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשריות.
לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.
אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה היא ד'. התלמדות, הכשרה מקצועית והמתנה במקום העבודה נחשבים כתקופת עבודה ומחוייבים בתשלום, הן במקרה שהעובד התקבל לעבודה בתום ההתלמדות והן במקרה שהוחלט לא להעסיקו.
לדוגמא:

- מלצר שנדרש להגיע לעבודה שעה לפני תחילת המשמרת על מנת לסדר את השולחנות והכיסאות, זכאי לשכר גם עבור שעה זו.
- עובד במשמרת משעה 08:00 עד 16:00 שנדרש להישאר לישיבת צוות בעבודה בתום המשמרת, משעה 16:00 - 16:30, זכאי לשכר עבור מחצית השעה הנוספת שנשאר בעבודה לצורך ההשתתפות בישיבה.
- מלצר שלא היו לקוחות במשמרת שלו

שאלה 6:

כל כמה זמן עבודה צריך לקבל העובד הפסקה?

- א- אם עובד יותר מ-6 שעות, הפסקה של 45 דק'.
- ב- אם עובד יותר מ-3 שעות, הפסקה של 30 דק'.
- ג- אם עובד יותר מ-5 שעות, הפסקה של 45 דק'.
- ד- אין הפסקות במשמרת חוץ משירותים

אם עבדתם 6 שעות או יותר,
אתם זכאים להפסקה בת **45 דקות** למנוחה ולסעודה.
לפחות 30 דקות חייבות להיות רצופות.

המעסיק לא חייב לשלם שכר עבור השעות שאתם בהפסקה, אלא אם
הוא מחייב אתכם להישאר במקום העבודה בזמן ההפסקה שלכם.

למורה: (3 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשרויות.

לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.

אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ו**רשום** ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה היא א'. אם עבדתם 6 שעות או יותר, אתם זכאים להפסקה בת 45 דקות למנוחה ולסעודה.

לפחות 30 דקות חייבות להיות רצופות. המעסיק לא חייב לשלם שכר עבור השעות שאתם בהפסקה, אלא אם הוא מחייב אתכם להישאר במקום העבודה בזמן ההפסקה שלכם.

שאלה 7:
עד מתי בכל חודש העובד צריך לקבל את משכורתו?

- א- עד העשירי לחודש הבא
- ב- עד התשיעי לחודש הבא
- ג- בסוף כל יום עבודה
- ד- תלוי בסוג העבודה

לדחות את תשלום העובד לאחר התשיעי לחודש זו עבירה על החוק שנקראת הלנת שכר.
מותר כמובן לשלם גם לפני התשיעי לחודש

למורה: (2 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשריות.
לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.
אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה הנכונה היא ב'. עובד צריך לקבל את משכורתו עד ה-9 לחודש הבא.
לדחות את תשלום העובד לאחר התשיעי לחודש זו עבירה על החוק שנקראת הלנת שכר.
למעסיק מותר כמובן לשלם גם לפני התשיעי לחודש. ז"א, שאם עבדתם במהלך חודש ינואר, המשכורת של אותו חודש ינואר צריכה להיכנס לחשבון הבנק שלכם לא יאוחר מה-9 לפברואר.

המרכז לצמיחה פיננסית
בנק הפועלים

שאלה 8:
עד איזה שעה ניתן להעסיק בני נוער במשמרת?

א- מתחת לגיל 16 עד 20:00 בערב, בגיל 16-18 עד 22:00

ב- מתחת לגיל 18 עד השעה 22:00

ג- מתחת לגיל 16 עד 22:00, בגיל 16-18 עד 00:00

ד- בני נוער יכולים לעבוד גם במשמרות לילה

משמרת לילה היא משמרת שלפחות שעתיים מתוכה הן בין השעות 06:00 ל- 22:00

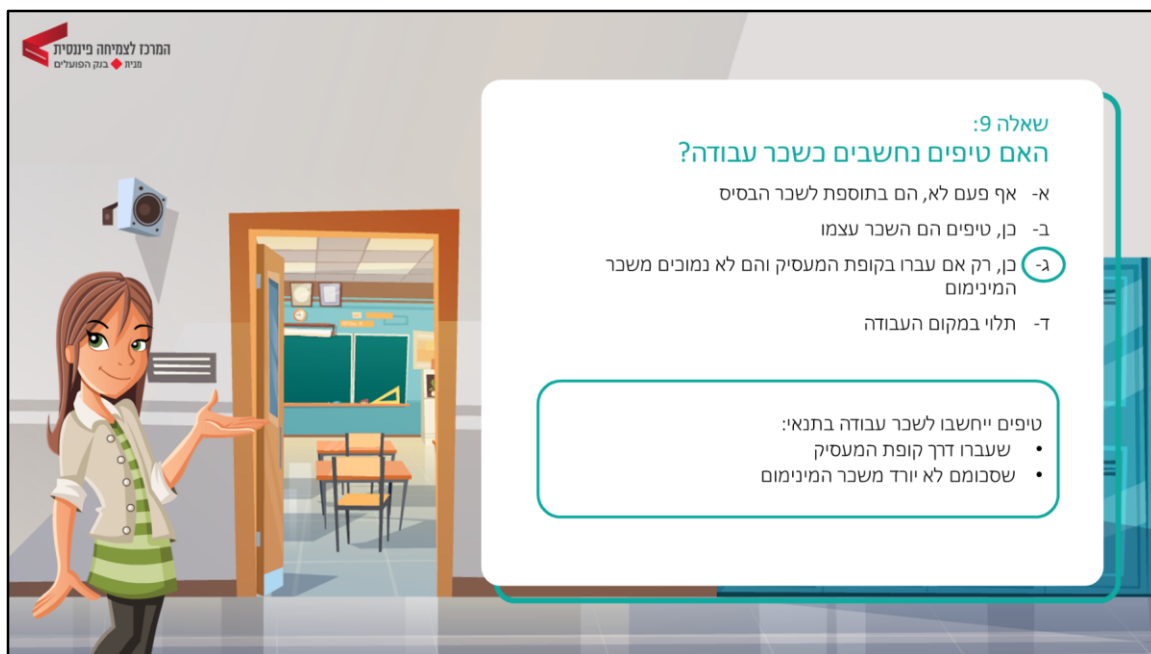
אסור להעסיק בני נוער מתחת לגיל 16 אחרי 20:00 בערב

אין הבדל בשכר בין משמרת לילה ליום

למורה: (3 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשרויות.
לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.
אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה היא א'. משמרת לילה היא משמרת שלפחות שעתיים מתוכה הן בין השעות 06:00 ל- 22:00. אסור להעסיק בני נוער מתחת לגיל 16 אחרי 20:00 בערב.
שימו לב: אין הבדל בשכר בין משמרת לילה ליום, טעות נפוצה היא שיש שכר מינימום אחר בלילה ונערים הולכים לעבוד לילות בגלל שהם חושבים שהם יקבלו יותר ואחר כך מתאכזבים. יש הרבה מקומות עבודה שמתגמלים עובדים במשמרות לילה כדי שיסכימו לעבוד, אבל זה לא חובה.

שאלה 9:
האם טיפים נחשבים כשכר עבודה?

א- אף פעם לא, הם בתוספת לשכר הבסיס
ב- כן, טיפים הם השכר עצמו
ג- כן, רק אם עברו בקופת המעסיק והם לא נמוכים משכר המינימום
ד- תלוי במקום העבודה

טיפים ייחשבו לשכר עבודה בתנאי:

- שעברו דרך קופת המעסיק
- שסכומם לא יורד משכר המינימום

למורה: (2 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשריות.

לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.

אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ורשום ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה הנכונה היא ג'. ככלל, טיפ שקיבלתם ישירות, מבלי שעבר דרך קופת המעסיק, אינו נחשב לשכר, ואתם זכאים גם לתשלום שכר עבודה בגובה שכר מינימום לפחות. במקרים מסוימים עשוי הטיפ להיחשב לשכר, גם אם לא עבר דרך קופת המעסיק, אם מובטחים התנאים הבאים:

- מתנהל רישום או מעקב אחר הטיפים המשולמים לכם.
- הסכום הכולל שתקבלו משילוב השכר והטיפים לא יהיה נמוך משכר המינימום הקבוע בחוק.
- הזכויות הסוציאליות שלכם (פנסיה, ימי חופשה ומחלה, ביטוחים וכד') ותשלומי המס, יחושבו על בסיס ההכנסה משני המקורות (השכר הרגיל והטיפים).

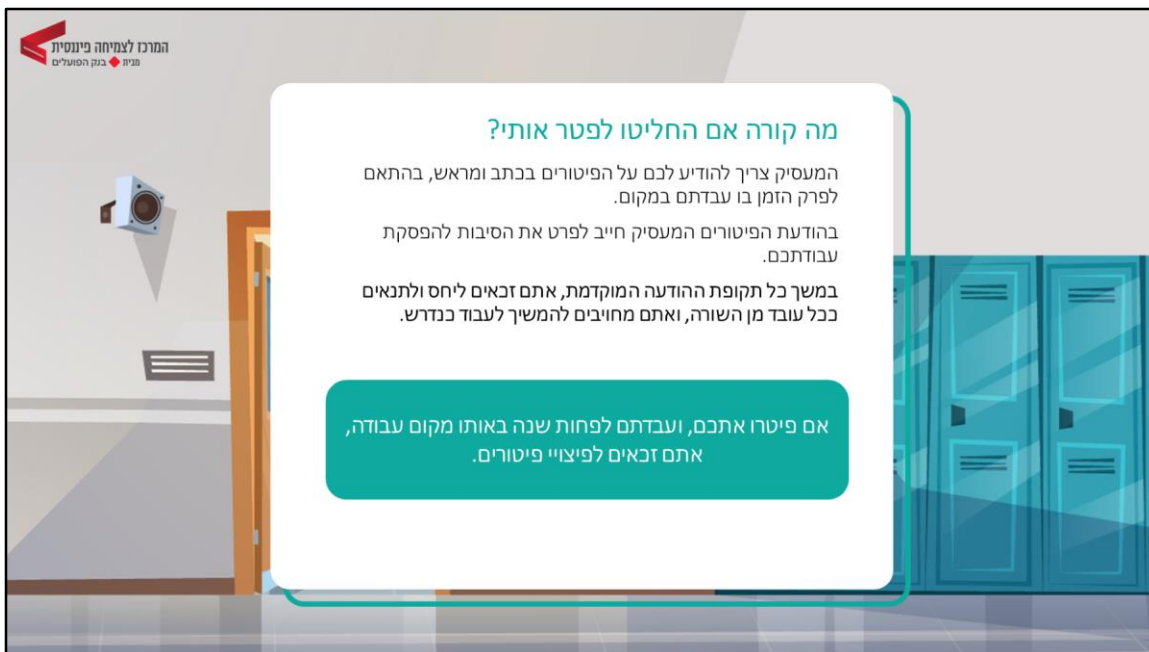
שאלה 10:
אם עובד פוטר מעבודתו, מתי מגיעים לו פיצויי פיטורים?

- א- לנוער עובד לא מגיעים פיצויי פיטורים
- ב- אם מלאו לפחות 6 חודשי עבודה רצופים
- ג- אם עבד מעל שנה במקום העבודה
- ד- רק לאחר שנתיים מלאות במקום העבודה

למורה: (1 דק')

חשוף את השאלה ואת התשובות האפשרויות.
לאחר הצגת השאלה תן 30 שניות לכל קבוצה לרשום את תשובתם על דף.
אסוף תשובות, **חשוף** את התשובה הנכונה ו**רשום** ניקוד לכל קבוצה.

הסבר: התשובה הנכונה היא ג'. לעובד מגיע פיצויי פיטורים רק אם עברה שנה רצופה במקום העבודה. (המשך הסבר שקף הבא)

למורה: (3 דק')

הצג את השאלה: מה קורה אם החליטו לפטר אותי?

הסבר: המעסיק צריך להודיע לכם על הפיטורים בכתב ומראש, בהתאם לפרק הזמן בו עבדתם במקום.

בהודעת הפיטורים המעסיק חייב לפרט את הסיבות להפסקת עבודתכם. כמו כן, על המעסיק להזמין אתכם לשימוע לפני פיטורים, ולאפשר לכם להביע את טענותיכם נגד הפיטורים. במשך כל תקופת ההודעה המוקדמת, אתם זכאים ליחס ולתנאים ככל עובד מן השורה, ואתם מחויבים להמשיך לעבוד כנדרש.

מתי מגיעים לי פיצויי פיטורים?

אם פיטרו אתכם, ועבדתם לפחות שנה באותו מקום עבודה, אתם זכאים לפיצויי פיטורים. אם פוטרתם בסמוך להשלמת שנת עבודה מלאה, אתם גם זכאים לפיצויים. בדרך כלל, גובה הפיצויים הוא שכר חודש אחד לכל שנת עבודה שעבדתם.

סכם את הפעילות והכרז על הקבוצה המנצחת

למורה: (2 דק')
הצג את הסרטון "זכויות בני נוער בעבודה- מה חשוב לדעת? ממה צריך להיזהר?" על מנת
 לסכם את נושא הזכויות בעבודה.
לחץ על הטלויזיה בשביל להפעיל את הסרטון.

https://www.youtube.com/watch?v=GxUe_zcAOk4

למורה: (2 דק')

חשוף את השקף ואמור: חשוב שתדעו שאם המעביד מנצל אתכם, לא נותן לכם את מלוא זכויותיכם או לא משלם לכם, אתם לא לבד! יש לאן לפנות! ניתן לפנות להסתדרות הנוער העובד והלומד בטלפון *1121 או דרך פנייה באתר האינטרנט:

<http://www.minimum.org.il/>

לחץ על הקישור על מנת להיכנס לאתר. הציגי אותו לתלמידים בקצרה.

למורה: (4 דק')

- שאל** את התלמידים: עד עכשיו נגענו בזכויות העבודה שלכם תחת מעסיק, זאת אומרת, בהיותכם שכירים. מישור יודע מה ההבדל בין להיות שכיר לעצמאי? **אסוף** תשובות והסבר:
- שכיר: אדם העובד עבור מעביד תמורת משכורת. בין עובד למעבידו מתקיימים יחסי עובד-מעביד. זכויותיו וחובותיו של העובד נקבעים בחוזה העבודה האישי שבינו לבין מעבידו, ובחוקים של דיני עבודה.
 - עצמאי: אדם שהכנסותיו מגיעות מפעילות עסקית עצמאית שלו, ולא כשכיר המועסק אצל מעסיק. בניגוד לשכיר המקבל משכורת קבועה ממעסיקו, העצמאי מנהל לבד את עיסוקו או פועל בדרך של שותפות. עסקו של העצמאי עשוי להתנהל בבית עסק (משרד, חנות, בית מלאכה וכדומה), בביתו של העצמאי או כשירות הניתן בדרכים.
 - לדוגמא: בעל מסעדה, מורה עצמאי הנותן שיעורים פרטיים או בעל חנות ספרים.

אבטלה

אבטלה:

מצב שבו אדם המסוגל לעבוד ורוצה בכך אינו מצליח למצוא עבודה תמורת שכר

מקובל להבחין בין:

- מובטל: בעל כושר עבודה המעוניין לעבוד ואינו מצליח למצוא עבודה תמורת שכר.
- בלתי מועסק: בעל כושר עבודה שאינו עובד ואינו מעוניין בעבודה.

למורה: (3 דק')

שאל: מיהו פה יודע להגיד מהי אבטלה? או מיהו אדם מובטל?

אבטלה היא מצב שבו אדם המסוגל לעבוד ורוצה בכך אינו מצליח למצוא עבודה תמורת שכר. מקובל להבחין בין:

- מובטל: בעל כושר עבודה המעוניין לעבוד ואינו מצליח למצוא עבודה תמורת שכר.
- בלתי מועסק: בעל כושר עבודה שאינו עובד ואינו מעוניין בעבודה.

למורה: (2 דק')

סכם את השיעור: בשיעור זה למדנו על הזכויות שלכם כבני נוער עובדים: מאיזה גיל מותר להעסיק בני נוער, מהם שעות ההפסקה, קבלת טיפים, החזר נסיעות, חוק הודעה לעובד וגם דיברנו על כספי פיצויי פיטורים. לאחר מכן, דיברנו על מה עושים אם המעסיק מנצל? לאן יש לפנות ויחדיו נכנסנו לאתר של הנוער העובד והלומד. לבסוף, דיברנו על ההבדלים בין עצמאי לשכיר. מישהו רוצה להזכיר ולתת דוגמא?